

Sporočilo za javnost

4. 7. 2022

Ameriški umetnik Victor Kastelic, “naše gore list”, prihaja domov!

Pišem vam z namenom povpraševanja, če bi vas mogoče zanimalo napisati zgodbo o našem nastajajočem mednarodnem umetniškem projektu v Kamniku. Predvsem pa narediti intervju z ameriškim likovnim umetnikom Victorjem Kastelicem. Victor – simbolični vezni člen našega projekta z krovno idejo “Building Bridges” med skupnostmi – se bo nahajal v okolici Kamnika med 7–13. julijem 2022. Zato bi ga vam radi predstavili, in seveda tudi nas. Zavedamo se o kratkem času našega obvestila, vendarle upamo, da nam boste lahko ponudili možnost za usklajevanje termina za intervju z njim.

Razstava (v razvoju)

Trenutno pripravljamo prvo edicijo mednarodne umetniške razstave v Kamniku. Del teh jesenskih razstav bo tudi kolaboracija z umetniško galerijo K Spaces v Torinu v Italiji, ki jo vodi lastnik in umetnik ter učitelj likovnega pouka in umetnostne zgodovine Victor Kastelic. Jesenska razstava bo organizirana v sodelovanju z Občino Kamnik ter z drugimi javnimi ustanovami in komercialnimi prostori v centru mesta. Naš cilj je postaviti razstavo v te prostore (Glavni trg in Šutna).

Zakaj Kamnik?

Naša vizija je pomagati preko umetnosti in kulture pri regeneraciji urbanih struktur in poslovnih prostorov v zgodovinskem starem mestu za rast in dobrobit skupnosti.

Verjamemo, da ima Kamnik – ustanovljen kot mesto v srednjem veku (1229) in zasnovan na bogati zgodovinski, kulturni in industrijski dediščini v srednji Evropi – možnost, da postane bolj prepoznavno mesto kot cvetoče kulturo-umetniško središče.

Verjamemo, da lahko umetnost in kultura zabrišeta meje, regenerirata skupnost, oživljata kulturne prostore in ustvarjata tudi nove!

Victor Kastelic

Victor Kastelic (rojen 1964) je Američan, ki odraščal predvsem v predmestju Salt Lake Cityja, glavno mesto zvezne države Utah. Kot že sam priimek pove, ima Victor slovenske korenine po očetovi strani. Naša mednarodna ekipa ceni zgodovinske povezave naših mest – nenazadnje preko naših prednikov, izseljencev v času med velikim historičnem preseljevanjem ljudstev iz Evrope v ZDA (1820–1920). Utah je zaradi rudarske industrije, zgrajena na naravnem bogastvu Skalnatega gorovja (Rocky Mountains), pritegnil veliko ljudi ob koncu 19. in začetku 20. stoletja, predvsem pa iz srednje in vzhodne Evrope. Glede na opis projekta (2018–19), ki nastaja pod vodstvom Prof. dr. Alekseja Kalca na Inštitutu za slovensko izseljenstvo in migracijo (ZRC SAZU), je bila ‘obljubljena dežela’ magnet za izseljevanje s slovenskega etničnega ozemlja v obdobju med 1880–1920. “Do prve svetovne vojne je ozemlje današnje Slovenije beležilo najvišjo stopnjo izseljevanja v ZDA med avstrijskimi deželami takoj za Galicijo. Na začetku 20. stoletja so Slovenci v ZDA tvorili sorazmerno najštevilčnejšo etnično priseljsko skupnost med narodi avstro-ogrske monarhije.”

<https://isim.zrc-sazu.si/sl/programi-in-projekti/slovensko-izseljevanje-in-slovenske-priseljske-skupnosti-v-zda-od-srede-19>

V teh življenjskih okoliščinah, ki je skupna mnogim evropskim izseljencem v Novi svet, je tudi družinska zgodba Victorja Kastelica. Medtem ko se je večina Slovencev naselila v državah okoli Velikih jezer (The Great Lakes) v osrednje-vzhodnem delu ZDA, predvsem v okolici Clevelanda v Ohiju, je zgodba o izseljevanju Slovencev, kot na primer Victorjevih prednikov, na zahodni del ZDA manj znana domačemu občinstvu. Njegovi prastari starši, iz okolice Višnje Gore in Grosuplja, so prispeli v ZDA (Ellis Island, New York) okoli leta 1900 in se kasneje naselili v Copperton v Utahu. Kot pravi Victor o rudarskem mestu bakra – ki ga je ustanovila Utah Copper Company (UCC) leta 1926 kot stanovanjsko območje in “vzorčno mesto” za svoje zaposlene, subvencionirano z namenom, da delavci ostanejo v mestu tudi v zimskem času zaradi hudih zim, in predvsem v času Velike depresije (1929–1939), ki jo je povzročila zlom Newyorške borzne krize (“Črni terek”, 29. 10. 1929) – je Copperton v tem času bilo

ljubko mestece, skrito v kanjonu Bingham – približno 17 milj (27 km) južno od Salt Lake Cityja. Mesto – znano po 237 vzorčnih hišah iz opeke in štukature ter z bakrenimi strehami – je bilo načrtovano na začrtanih ulicah okoli obstoječega bejzolskega

diamanta UCC. Zaradi edinstvenega arhitekturnega modela je bilo mesto leta 1986 registrirano v National Register of Historic Places. Zgrajeno je bilo po večinoma v obdobju med 1926–30. V celoti so ga zgradili evropski obrtniki, kateri so bili del priseljenskega vrhunca v dolini Salt Lake Citya. Copperton je bil v 20. letih prejšnjega stoletja največji odprti rudnik bakra na svetu., ki se nahaja na vrhu Skalnatega gorovja (Rocky Mountains, 1652 m). Zato je bil rudnik zelo nevaren, zlasti pozimi. Mesto je bilo polno grških, ruskih, madžarskih in slovenskih priseljencev. Mormoni so to videli kot brlog zla, vendar so bili veseli, da so vsi tujci izginili iz vidnega polja. Prebivalci so uživali v živahnem evropskem vzdušju s festivali in sejmi hrane, plesi in večjezičnimi razpravami v mestni hiši (in tudi prepir!).

Victorjev umetniški opus bo letos jeseni prvič razstavljen v Sloveniji. V okviru koncepta "Building Bridges" in ob praznovanju 20. letne obletnice zaključka projekta *Cloudburst* (2000–02), bo Victor iz tega projekta slovenskemu občinstvu predstavil tudi 20 risb (od skupno 280, 40x60 cm, mešana tehnika (svinčnik, pastel, olje na papirju)). Projekt *Cloudburst*, sestavljen iz številnih mini serij in dokumentiran v katalogu (junij 2004), je med drugimi tudi zbirka naključnih krajev in situacij iz ameriškega vsakdanja in metaforičnih vizualnih predstavitev o Divjem zahodu (*Spaghetti Western*), predvsem pa dragocena zbirka nostalgичnih spominov, spreminjajočih se v mitov kot slava življenju Victorjevih prednikov in njegovem otroštvu med Kalifornijo, Idaho, Wyomingom in predvsem odraščanju v Utahom v 60. in 70. letih prejšnjega stoletja.

Tako, na primer, je priložena risba *Mom + Car* ("Family Album N°15", 2002, svinčnik na papirju, 40x60 cm) narejena po fotografiji iz družinskega albuma. Risba prikazuje Victorjevo mamo Denny Simkins – z valižanskimi in švedskimi koreninami bogatih rančarjev, ki so se naselili pod Rocky Mountains mnogo desetletji pred tremi brati Kastelic –, kako, vzhičena od ponosa na svojega izbranca Ronalda Kastelica, bodočega Victorjevega očeta, v zgodnjem jutru maturantskega plesa (*prom*) ob zaključku srednje šole (Bingham High School), pere njegov avto na dvorišču družinske hiše starih staršev v Coppertonu. Kot pravi Victor, sta ekonomsko boljše situirana Dennyina starša, oba s fakultetno izobrazbo, privolila v njuno zvezo, saj je bil Ronald že takrat velika lokalna zvezda v bejzbolu. Po *promu* je mladi par odšel na študij na University of Utah v Salt Lake City. Zgodbo o fotografiji Victor opiše po maminem pripovedovanju kot:

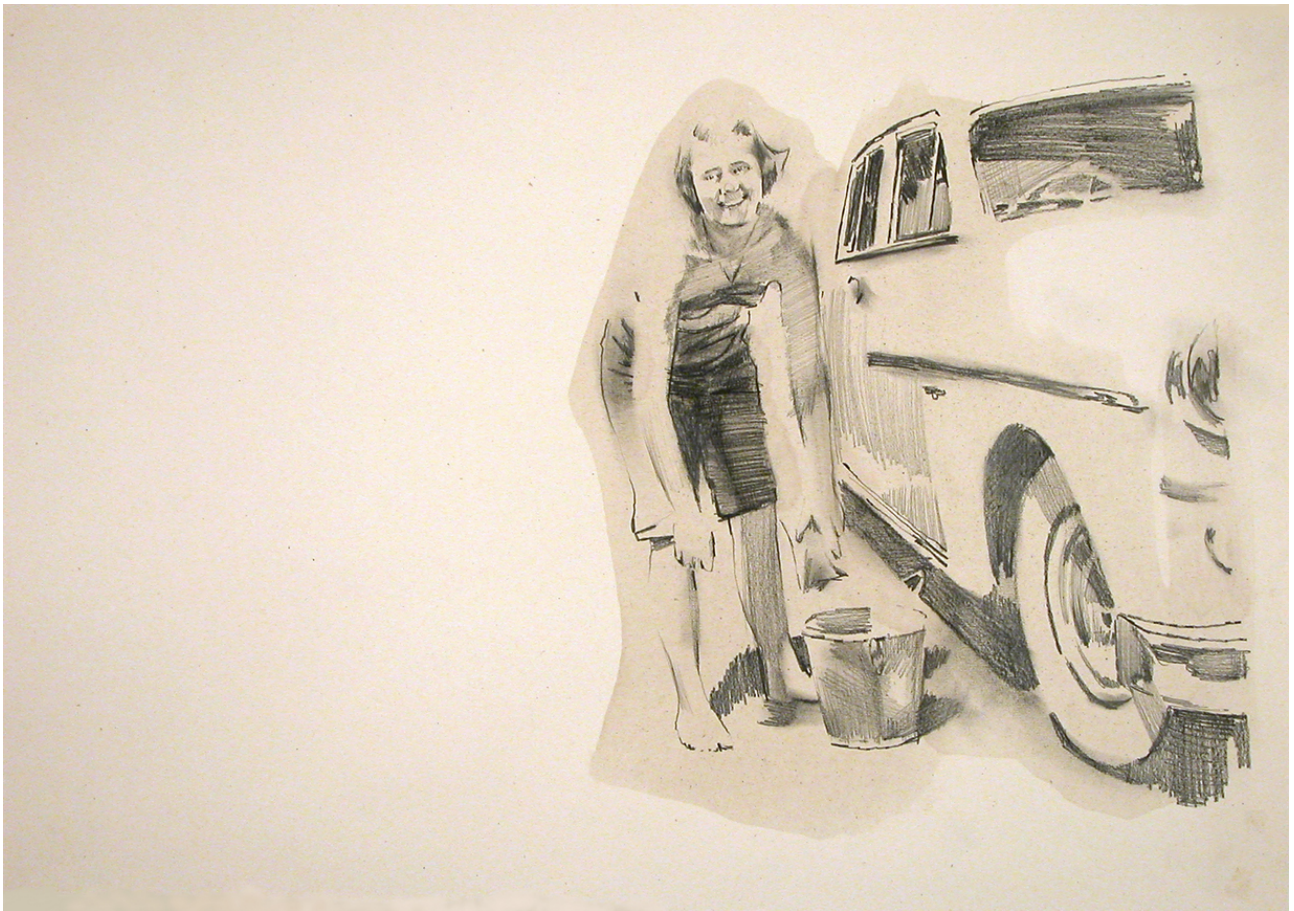
Časovni okvir je približno zgodnja 50. leta. Eden najpomembnejših družabnih dogodkov, zlasti v majhnem mestu, je bil maturantski ples. Moja mama na fotografiji je bila stara približno 18 let. Skoraj vsa dekleta v petdesetih so bila videti starejša, kot so bila. Hotele so biti filmske zvezde. Tudi moj nevideni oče (fotograf) je imel 18 let. Moj oče je imel Buicka z belimi pnevmatikami. Prava lepotica. Tradicija je, da punca, ki jo fant povabi na maturantski ples, naredi uslugo svojemu dragemu, na primer mu pokosi travo, mu prinese časopis ali steklenico mleka, dokonča domačo nalogo itd. Morda bodo tako imeli fantje več časa, da se posvetijo večernemu dogodku. Zgodaj zjutraj pred razburljivim dogodkom jo je moj oče ujel med pranjem njegovega avtomobila in belih pnevmatik (ki so morale biti popolne za maturantski večer) in jo posnel. Tako kot je navada v Sloveniji, ženske v ZDA ne perejo avtomobilov! Če bi moj oče moral to storiti tisti dan, bi mu vzelo ure in ure! Preziral sem srednješolske plese. Z veseljem sem bil v Italiji, na izmenjavi, v zadnjem letniku srednje šole, kjer sem hodil v umetniško šolo.

Kako intimna je ta risba za umetnika, ki nam jo s težkim srcem posoja na ogled v Kamniku zaradi sentimentalne vrednosti in njenega krhega papirja, je dejstvo, da je Victor na mamino pobudo (njena kariera je bila poučevanje umetnosti, s področja katerega je kasneje tudi doktorirala) odšel na prvo samostojno pot v tujino: na enoletno umetniško izmenjavo na Liceo Artistico "Albertina" v Torinu (1982–83) preden je kasneje nadaljeval študij likovne umetnosti na College of Fine Arts na University of Utah (1983–87). Njegovo življenje pa je bilo ob tem trenutku mamine pobude, kot simbolični obred prehoda v odraslost, za vedno spremenjeno – dobil je sladko-grenki priokus za "izseljenstvo" tako kot njegovi prastarši, vendarle tokrat v obratni smeri, proti objemu Starega sveta – proti centru evropske umetnosti in kulture. Po študiju je dobil enoletno štipendijo in se je zopet vrnil v Italijo (1987) – ter tam tudi ostal.

Projekt *Cloudburst* je zaokrožil že vse pomembne destinacije, ki prepletajo njegove korenine. Bil je predstavljen v ZDA (2002, The Salt Lake Art Centre, Utah), v Italiji (2004, Palazzo Bricherasio Museo, Torino) in v Veliki Britaniji (2005, The Talbot Rice Museum, Edinburgh). Zato bo za Victorja jesenska razstava v Kamniku zelo čustveno nabit dogodek – kot prvi član močno razvejane ameriške družine s slovenskimi koreninami bo sedaj "gradil mostove" s Slovenijo. Kot pravimo tako v slovenskem kot angleškem pregovoru, "jabolko ne pade daleč od drevesa". Ali pa, kot se rada pohecam z Victorjem, postal je pravi cankarjanski "naše *gore list*", na kar hudomušno odgovori, "Misliš *Cherry Mountain*?" (prevod Višnje *Gore* v Googlu!).

V kolikor imate interes o Victorjevi zgodbi, lahko naknadno dodam več informacij.

Z upanjem na bodoče sodelovanje, vas lepo pozdravljamo.

Victor Kstelic, Cloudburst, "Family Album N°15", 2002, svinčnik na papirju, 40x60 cm. © The Artist

Victor Kastelic, Cloudburst, "Wyoming Why N°13", 2002, svinčnik na papirju, 40x60 cm. © The Artist

Victor Kastelic, Cloudburst, "Wyoming Why N°8", 2002, svinčnik na papirju, 40x60 cm. © The Artist

Victor Kastelic, Cloudburst, "Black Dog Headlines N°1", 2002, svinčnik na papirju, 40x60 cm. © The Artist

